

5 cent.

Gazeta de Mallorca

CRONICA SETMANAL CASOLANA

Arts y Letres • Costums • Tràfec e Industria • Notícies • Anuncis y Reclams • de Ciutat y la Pagesia

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ

IMPRENTA DEN JUSEP MIR.—Cadena de Cort-11.
Diriguhi sa correspondencia y quesvuya més que s'ofresca.
Demanaui sa tarifa d'Anuncis y Reclams.

Ventatges a n'es suscriptors.—Ja's sap: avuy en dia, més ven qui més anuncia.

Primera anyada..Núm. 2.

Palma • 11 d'Abril • 1903

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Per tot Mallorca y dins Espanya: tres mesos:	1 PESSETA
Per fora Mallorca: al Estranger.	1'50
Número corrent: 5 céntims.—Estantis	0'10
Llibres mallorquins casi regalats.—Suplements gratis a n'es suscriptors.	

POESIES den Thomas Fortea y Cortés

Thomas Fortea y Cortés

Se publicaren fa pocs mesos, amb un pròleg den Miquel Costa y Llobera, Pr., y un retrato del autor, en fotogravat. Formen un bell tomet en 8^a, de 347 págs, estampat en bon paper de fil, verjurat, y lletra elseviriana. N'hi ha exemplars a 3'50 ptes. a ca'n J. Mir—Cadena de Cort, 11, Administració de sa GAZETA DE MALLORCA.

Reformes dins la Seu

FLGUNS mesos enrera, ja mos n'érem entresentits de que's tractava y madurava es pensament de reforma la Sèu nostra, de part de dins, prenguent per base y punt de partida sa conveniencia artística y litúrgica de posâ cada cosa en es seu lloc y esmenâ errors qu'enlletjexen y fan malbé s'idea primitiva qu'inspirà es magnífic trassat d'aquella fàbrica grandiosa.

Ara, després d'estudiarho madurament y prendre bé ses mides, parex que s'acosta es dia y s'hora de dû envant es projecte y de posâ fil a l'aguya.

Quines mans eren ses que la havien d'enfilâ... aquí estava lo esencial y lo primé de tot. D'axò havia de dependî que sa idea y sa execució de sa reforma resultassen esguerrades o avengudes.

Vertaderament, tractantse de la Sèu de Mallorca, no era cosa d'entregarla per segona vegada en mans de qualsevol malendressat e inèpte Peyronnet (Deu l'haja perdonat!) perque amb monstruosa desconexensa de tota harmonia y de tota tradició arquitectònica, perpetràs dins aquella basílica un segon sacrilegi d'art, qui fés pendant y bona pareya amb aquell altre que, durant es sige passat, s'hi consumâ de part de fora.

Aquesta vegada, venturosament sembla conjurat tal perill. S'obra difficultosa y delicada de restablî s'interior de la Sèu a s'estat y fesomia que tengué primitivament y que sempre hauria sagut de conservâ, salvantse de innovacions y trasmutans que li imposáren es gust y critéri de sigles posteriors; aquixa obra està avuy en mans de qui sabrà durla degudament a terme.

Qui no'l conex, de nom o de fets, y no l'ha sentit alabâ com artista genial y de primera forsa, a n'Antoni Gaudí, al mestre major d'arquitectura, y molt especialment d'arquitectura górica? Qualsevol sia anat una sola vegada, a Barce-

lona, a veure y admirar aquella basílica inmensa y colossal, no llesta encara, de «la Sagrada Família», sab En Gaudí qui es, y no ha mester que ley espliquen.

Aquests díes el tenim aquí, d'hoste, y se mos n'ha oferida avinentesa de sentirhi parlâ d'aquest projecte que li han comenat y qu'ha acceptat, després de dir-hi es seu valiós parer, fundat en lluminoses raons que acusen y demostren una conexensa cabal, un domini absolut, de lo que's tracta d'arribâ a bon terme.

S'opinió y manera de veure d'En Gaudí, sobre lo que correspon y se pot fé dins la Sèu nostra, no's funda solament en lo que resulta d'observâ sa trassa y disposició material de naus y columnes, de voltes y capelles. Aquex aspecte es lo que veu tothom y endevina a primera uyada: es lo que pensa qualsevol qui tenga es més vulgar coneixement de lo qu'es una catedral gótica.

En Gaudí penetra més endins, y va molt més enllà. No s'es mesté una perspicacia tan fina y fonda com sa seu, per comprendre qu'aquell còr en mitx de sa nau majó es un embalum que no fa més que nosa; que per aquells finestrals y claravoyes no hi peñetra sa llum o clàrò que hi hauria de penetrâ; y sobre tot, que aquell retaule lleig y fexuc de l'altâ majó posa constantement de manifest y a la vergonya lo que pogué donâ de si es critéri artísctic d'una època y d'un temps en que sa paraula gótic y sa de rústic o grossé significaven una metxa cosa.

Es renomenat arquitecte català a qui han tengut s'acert de confiâ sa restauració, milló dit, sa reintegració interior de la Sèu, mos esplicava en termes generals es motius d'on deriva, es punts que abarca y sa finalitat artísctica a on s'encamina y mira es seu projecte. Encantats romanidem d'escoltarlo, y l'haurem seguit escoltant hores y hores; perque entre es mèrits personals d'En Gaudí no hi figura tant solament y en primé terme es d'essê un arquitecte de cap de brot, sino ademés un homo de bona labia, de paraula fácil y lluminosa, avallorada per un perfet coneixement de lo que diu: producte y resultat d'un pensament sòlit y claríssim.

Amb tot espay procurarem trasladarne aquí, en estil plà y vulgar, qualche mica de lo que li sentirem, sobre aquest projecte que l'ha fet vení ara una volta més a passâ uns quants dies entre noltros.

Mentre tant, benvingut sia.

LLUM ELÉCTRICA

Inauguració de sa societat "Ahlemeyer"

De diumenge passat ensà, mos entra dins Ciutat un altre ratx seguit y abundós de llum elèctrica.

Sa companyia "Ahlemeyer" qu'ha munyada sa fàbrica central en es Molinâ, ran de Can Perantoni, celebrá sa seu inauguació; vuy fa sèt dies.

Hey convidá y varen acudirhi ses Autoritats majòs y unes 200 persones de lo més notable y distingit de Palma.

El Bisbe acompanyat d'alguns canonges y capellans d'honor, va fé sa solemne benedicció de sa fàbrica y maquinaria.

Era ja horabaxa de tot quant sa concurrencia entrava, mitx a les fosques, dins s'espays local a on s'han instalades ses màquines dinamôs productores de llum.

Tot just beneïdes, operaris de la casa dirigits per s'enginyé les posaren en moviment; y tan bon punt comensaren a rodâ depressa es grans volants, brollà un torrent de llum claríssima que u iluminâ tot, produint un efecte enlluernadó y brillant de bon de veres.

La gent reunida saludá y aplaudí aquell agradable espectacle, amb forts esclafits de mansballetes.

Segons usansa establerta en actes y funcions com aquella, la casa obsequiá es convidats amb un abundant lunch-refresc, que allà metex va essê servit. Esquisides viandes de ses que's menjen de fret en fret (y de dret en dret); confitures, tortades, biscuit gelat y altres llepolies; vins, licors y tabac de fines marques, tot va anâ abundantament, a ratx y roy,—igual que sa llum inaugurada. Es Grand Hôtel era s'encarregat d'aquell servey, y amb axò està dit tot. La enhorabona, senyô Albareda.

Es renou de ses màquines feya impossibile tot brindis y discurs. Pero en camvi rebéren felicitacions y alabances de tothom, per lo avenguda que resultà s'inauguració, es President de sa societat Ahlemeyer, don Federic Echevarría; s'enginyé Knorr, direccò de sa maquinaria; es nostre amic En P. d'Alcàntara Borrás, que també es de la casa y ha trabayat molt per muntarla bé, y tots quants han cooperat a una obra tan considerable y costosa com aquella.

Si es nostre arquitecte municipal Senyor Bennassar s'hi fos trobat present, també hauria sentits molts d'elogis de sa bona construcció y hábil distribució de s'edifici-fàbrica, qu'es estat obra seu.

*

Casi en es metex temps que s'encenén y vessaven de llum ses lámpares incandescents y ses grans bolles d'arc voltàic a sa Central des Molinâ, també s'iluminava s'establiment y despatx que sa companyía "Ahlemeyer" ha posat a una de ses botigues de Cort, ran de ca'nostra.

La gent s'hi aturava, fenthi estol, y es qui u volien veure més de prop, per forsa havien de fé uyons, per no romandre enlluernats amb tanta claredat com brollava de tan espesses lámpares y bombilles enceses.

En mitx de Cort s'hi podia llegî, igual que si fos estat de bell dia.

Tot es carré den Colón també estava esplendidament iluminat, ab ses quatre faroles d'arc voltàic que hi ha instalades sa companyia "Ahlemeyer" a costes y despeses seues.

Gens de gréu los deu sobre a tots es botigués y estadans d'aquell carré una millora com aquexa, que los surt tan afavorida... y tan barata.

No podrán ara quexarse es ciutadans de no tenî llum abastament. ¡Aix'u poguésen dî de s'aigo!

Amb dues companyies d'electricitat, altres dues de gas, instalacions acetilèniques y lo qu'encara resta des sistemes antics d'oli y petroli, ja's pot ben dî que hi està perque vol, qui està a les fosques.

Ja casi no roman plassa ni carré per on no'n passen fils y canonades. Cadascú fa y trabaya a qui més pot; y sa metixa inevitable competència nascuda de sa diversitat de companyies similars, que afanyantse per servî es públic malavetjen a aumentâ ses séues llistes d'abonats y parroquians, per forsa ha d'essê un estimul y garantia de bon servey, en profit de tots es consumidores qui s'en servexen.

Tots aquells recels y tota aquella pô de que ses instalacions elèctriques per dins Ciutat haguésen d'essê tant y tant perilloses y no mos havíen de servî sino per matâ gent,... se son desvanescuts a poc-poc, y ja ningú s'en recorda ni'n fa menció, a l'horâ d'ara.

En axò y en lo demés que mos díuen ses mudances des temps y es nous aspectes y necessitats de sa vida moderna, succeeix sempre lo meteix. De totduna, quatre espants y emblavins de gent poruga; llavò mos hi avesam,... y el mon segueix fent rodes.

Felicitem sa novella companyia d'electricitat que mos ha duyta a Mallorca tan important millora; li desitjam sa creixensa y bona sort que's mereix, y unim sa nostra enhorabona a ses moltes que té rebudes.

DE FORA MALLORCA

No agafau cap diari en tots aquests dies que no hi trobeu notícies d'una mala fi de desordes y desvèris succeïts a ses principals ciutats d'Espanya, d'ensà que fou invadida y profanada s'Universitat de Salamanca.

Es mal es que en tots aquests renous, que sòlen comensâ amb més o manco raó ets estudiants, s'hi afiquen llavò altres estudiants no matriculats, que son es qui u espenyen casi sempre.

Per axò comensa a haverhí s'idea, entre es qui concorren a s'Universitat central, d'adoptâ una entreseña que los fassa ben conectedos; y axí quant hey haja crits y renous no los podrán donâ sa culpa a ells, si no la ténen.

Per aquesta vegada, tothom s'es posat de part des sublevats, quexantse fort ferm des poc seny qu'han demostrat tení, tant es Governadó de Salamanca com altres

autoridats, qui amb sa seu imprudència o arriesa han conseguit creà un conflicte perillós a n'es Govèrn, damunt es maldecaps que ja tenia per altre cantó.

Realment havia de fè mala sanc a n'ets estudiants veure entrà violentament sa policia armada de sabres, garrots y armes de foc, a dins es sagrats claustres que trepitjaren altre temps tants d'homos sabuts y d'aon fins y tot en son sortits una partida de sants.

S'Universitat de Salamanca es un des temples més gloriosos que sa ciència ha tenguts dins Espanya; y ses ombres des grans homos qui per allò son passats, mereixen un poc més de respecte des que los té sa policia.

Aquestes sortides de gèni curt que ténen cèrts governadòs, en lloc de afirmar i enfortir es principi d'autoritat, no fan més que afuxarlo y tirarlo en terra. En dia que ses autoridats comensen a posar per única lley es seu capricho, es poble pèrt tot es respecte a sa lley moral y a sa lley escrita que aquelles representen.

Si es superiòs saben ferse respectà, es de devall los guarden es respecte.

Un mal molt gròs que hi ha sovint a casi totes ses grans capitals, (y que tothom lamenta) es que gran part de sa policia sol estar reclutada entre lo més perdut que surt de presili, per allò de *no hay peor cuña*.... Y sa gent que u sab, mira amb mal uy y antipatia a n'es, qui haurien d'essè precisament es més ben mirats y considerats per tothom, y que u serien, si no fossen lo que son.

Encara llavò aumenta sa repugnancia des poble envers des representants des Govèrn axò de veure que casi may, per grossa que la fassen, los ne demanen conte des seus actes de violència; y si a m'ré, encara los donen un prèmi, com han assassinat infamiosament un parey d'atlotells, ferintlos per s'esquena.

* * *

Aquest estat de coses, en que ara ets estudiants y su-ara es jornalèis o ses plàceres mouen escàndols de tota casta, seria hora de que comensàs a preocupar es Govèrn, per veure de posarhi remey, si es qu'en té; perque demostra un estat social que es dia de demà pot donar molts de disgusts, més grossos encara y de més llarga coa que aquells que ja ha donats.

Sobre tot, si es qui ara som joves morim de veyesa, serem a temps a veureu de prop.

Ja u diu s'adagi:—«Visquem y veurem coses.»

Fil directe y Correu diari

Aquestes dues reformes y millores importantíssimes, qu'hem mesté com es pa, ron detjen y redolen ja fa temps, de boca en boca de tothom y de columna en columna des nostros diaris.

Un nou fil telegràfic que directament mos unesca amb l'Espanya peninsular y amb tot lo mon, guardantnos des perill que a cada temporal mos amenassa de romandre incomunicats, es una necessitat sentida d'anys enrera.

S'únic fil qu'ara tenim, antic y veyusco, diu y clama sovint que ja no pot pus. Pateix de rèuma y aufegó, y a cada instant dorm o s'engalavèrnat.

Un vapor-correu directe y diari entre Palma y Barcelona, que través es canal en 9 o 10 hores tot lo més; de dia, més tost que no en sa nit, y que traghin passatges amb totes ses comoditats, sense mesclarlos amb bestià, càrrega pudenta ni porcs grossos; es lo que clama y desitja molta gent, d'aquella qui s'embarca des-y-ara, ja sia per negocis y quefers, ja per donar-se es gust de tresca mon y fè una exida, quant

sa salut des còs o ses conveniencies ley demanen.

Fins al present, casi tot s'es reduït a parlarne y a signá es mal, sense posarhi remey ni medicina. Instances y pregaries s'han elevades *allà dalt*, a Madrid, y no una tota sola. Com casi sempre, Madrid ha contestat lo que té per costum:—Teniu raó; pero..... teniu paciencia, si voleu. No hi ha doblés: per aquest any, manca consignació en es *presupuesto*.

Y hem seguit escobletjantmos amb so fil vey, si puc no puc, fentse des-y-ara mala via. Y axí metex mos som embarcats, y hem arribat a Barcelona, a Valencia o Alacant, milló o més malament, més prést o més tart, segons es temps. Pero com més deficient y tardà mos ha semblat es servei telegràfic o de transport, més viva hem haguda de sentirsa necessitat de reforma y millora; sa conveniencia de guanyà y acur-sà temps, valdement sia paganho més carret, en dia que importa.

Ara hi tornam a sucà es metexos ays, una vegada més, y a fè un novell esfors, un'altra provatura.

Sa darrera vegada que s'es reunida sa Comissió Provincial ha acordat, a proposata des diputat Sr. Canals, aprofità sa avinentesa de que es ministre D. Toni Maura haja consignada en es presupost de Governació una cantitat per augment y millora de comunicacions; y en vista d'axò insistí en sa demanda que sa Diputació Balear ja va fè, temps enrera, de que mos posen un fil nou; y ja que hi som, que mos subvencionen, com pertoca y seria ventajós per tothom, un vapor-correu diari, entre aquesta ciutat y Barcelona.

Ningú hi perdrà en s'establiment de tals millors. Tots hi surtirèn guanyant: Govèrn, empreses y particulars: aquests sobre tot, que ben mirat, son es qui hi ténen primer y més bon dret, perque com vé la fi, son ells qui paguen.

Sa companyia *Isleña*, es ben segù que no s'ho dexaria d' dos pics, y per ella probablement no s'havia de pèdre. En dia que li parlassen d'establir un nou servei, degudament subvencionat, no la trobarian ronsera ni desprevinguda. Cinc vapors té, y un de nou comanat, que a Génova hi fan via. Y si no bastava sa mitja dotzena, ja trobaria manera d'apareyarne d'altres.

«Amb sos doblés fan cuyeres» diu es refrany. També amb doblés fan barcos.

Per axò es que mos sembla oportuna y de bon toc sa proposta Canals a sa Diputació.

S'Ajuntament també ha acordat, per part seu, insistí en lo metex y reforsà sa súplica.

Deu fassa que a Madrid sia escoltada amb bona oreya. Sobre tot ara, que hi tenim oreya mallorquina, a Governació.

Que aquixa doble millora no se fassa esperà; sinò com soLEN d'í, que la vejem governada.

Tradicions populars mallorquines

COM ES QUE SES CADERNERES

TENEN PLOMES VERMEYES EN ES COLL. (1)

Ses caderneretes, com veren el Bon Jesús clavat a la creu de pèus y mans y coronat d'una corona d'espines, digueren:

—O, aquests tres claus, y tantes d'espines dins es capet, que li deuen fer de mal! ¡Y ningú les hi llevat..... ¡ningú!

Y les pobretes, plenes d'angunia, vola qui vola entorn de la creu, amb un cantet lo més trist, amb una piuladissa que xapa-va es cor.

A la fi digueren:— Ja que ningú s'hi acosta a llevarleshí, provemho noltros.

Y ja estan abordades amb so béc a n'es claus de mans y pèus, y estira qui estira.

(1) La'm contaren a Ca'n Dameto de sa Cortera.

Y jqué havién de podè trèure elles!

Llavò s'afuén a ses espines acorades dins es cap del Bon Jesú, y n'hi varen trèure una partida, fins que n'hi trobaren.

A les hores se varen temer de que amb s'estray qu'havién fet, tenien es coll ple de sanc del Bon Jesú.

Anaren ben alerta a fregarlase.

Totes ses plomes que n'estaven tocades, quedaren vermeys com la grana, sense pèdre gens may.

Y per axò ses caderneres ténen p'és coll aquestes plomes vermeys.

* * *

COM ES QUE TOTS ES DISSAPTES FA SOL (2)

La Puríssima rentava, es dissaptes, sa robeta del Bon Jesúset, y llavò la estenia defora, perque axugás.

Es sol, si estava tapat, jja u crec! totdu-na se destapava, y *jzás!*.... ja tenia axuta sa robeta; y la Puríssima ben àviada a entrarla!

D'aquesta manera es sol s'avésá a des-tapar-se tots es dissaptes, per enigualat qu'estigués.

Y per axò es que, es dissaptes, sia axí com sia, sempre en fa una ratxeta de sol.

Antoni M.ª ALCOVER Pre.

Bones Festes

PER CANTAR UN ESTOL DE FADRINS DE LLUCHMAJOR

PER LES FESTES DE PASCO

Cantem ab nova tonada
L'escomesa de l'amor
Que fa l'estol cantador
A tota la gent honrada.

Los sembrats trèuen l'espiga,
Les flors van aponcellant;
Pér axò sortim cantant
Seguint una usansa antiga.
La nostra ànima es amiga
De lo bell y de lo sant.

Ab lo goig de tals diades
El cor bota de content,
Y el cor vibrant del jovent
S'esplaya sempre en cantades:
¡Visquen les belles tonades!
¡Visca'l bon divertiment!

Joveneta etxarovalda,
Som els mateixos d'antany:
Que tornem, res té d'estrary
Quant tot riu ab nova vida.
¡Festes de Pasco florida
Son les més belles del any!

El dol que la Verge duya
En blau mantell s'es mudat,
Les campanes han tocat,
Els arbres han treta fuya...
Cantem de cor *jaleluia!*
Jesús ha ressucitat!

Cantem ab nova tonada
L'escomesa de l'amor
Que fa l'estol cantador
A tota la gent honrada.

MARÍA ANTONIA SALVÁ.

CRONICA CIUTADANA

Dalt la Sala

Sa sessió d'aquesta setmana la celebrá s'Ajuntament dimars passat (en lloc de tenirla en dijous, com de costum) per motiu des dijous sant.

La presidí s'Alcalde Sr. Planas, amb assistència de 24 regidors.

S'aprovaren s'acta passada y varies contes que muntaven a unes 6.000 pessetes.

Vat'quí en sustancia lo principal que romané acordat:

Qu'estiga una setmana més *demunt sa taula* s'instancia des propietari de *ca'n Bonapart*, demanant permís per reformar la fatxada.

(2) M'ho contà D.ª María Antonia Salvá, que la hi contaven a Lluchmajor, com era petita.

Que's nombrí una comissió de quatre regidors per unir-se a sa de catedràtics de Montision y vejen lo que més convenga resoldre, sobre concedi s'hort de *Tiraddò* per construir-hi un Institut nou.

Que sien dades gracies a D. Jusep Juan Riba y a D. Jusep Monlau, p'és terrenys que graciosament cedexen, a fi d'exemplà es camí vey de Cauviá, dit de *Sa Creu*.

Que's fassa pregó invitant es vesins a umplir ses fonts, ara que tenim aigo abastament, y no esperen en s'estiu, com mos curtejarà.

Que s'envi un telegramma de condol a n'ets Rectò de s'Universitat de Salamanca, lamentant ets avalots, desgracies y mort d'alguns estudiants, que hi ha hagut en aquella ciutat.

Que ses llistes des consums de s'extra-radi romanguen esposades a n'ets públic fins dia 16, per si qualcú hi té res que reclamà.

Se concediren lleccions per varies obres de particulars.

Se tractà des recurs que contra *la Sala* han presentat es Sindicats d'aigos de sa Font de la Vila y de sa siquia den Basté, y d'una carta escrita per un enginyer francès, que diu que vendria a Mallorca, segons y com, a durmos bona aigo dins Ciutat.

Queda aclarit es perque Mr. Loubet probablement no mos fàrà visita, segons deyen.

Y prou, fins a la setmana qui vé.

Política electoral

No s'és innovat casi res, sobre lo que ja apuntarem la setmana passada, sino unes cartes des general Weyler, aon diu qu'ell no pot autorisar ni patrocinar altra candidatura a diputat a Corts per Mallorca, més que sa de D. Alejandro Rosselló, proclamat p'és Comitè liberal mallorquí y p'és Central de la cort.

Així u legim demunt *La Ultima Hora*.

~~~~~

Moltes gracies. A tots es diaris de Ciutat los agrairà coralment, com merexen, sa amistosa rebuda qu'han fet a n'aquest novell setmanari, y ses paraules, plenes de bona voluntat y cortesia, amb que han respond a sa nostra escomesa.

Amb bona gent fa bon tractat.

Altre tant poguem di des demés companys de més enfora.

~~~~~

Benvinguts. Dimecres passat arribaren de Barcelona es síndic D. Tomás Muntaner y s'arquitecte municipal Sr. Bennassar.

S'en hi eren anats, feya algunes setmanes, per veure y estudiá de prop lo referent a *ensanche*.

Diuen qu'han pogut aprofitar bé es temps y que ses molesties y despeses d'aquel viatge no haurán estat passes perdudes.

Veurem que mos han duyt de bo.

~~~~~

Setmana Santa. Totes ses funcions religioses d'aquesta dies passats, especialment ses de dijous y divenres sant, s'han celebrades enguantant a la Sèu com a ses altres parroquies y demés esglésies, amb sa solemnitat qu'es de costum.

No haventhi haguda cap gran cosa de nou, sino lo de cada any, creim per demés repetirne sa descripció, punt per punt y pedres menudes.

Ca'n Bonapart. Està en perill de mutilació o de quedà afollada totalment, si aviat no hi posen remey, s'antiga y bellissima fatxada górica d'aquella casa devora la sacristia de St. Jaume, que li diuen *Ca'n Bonapart*.

S'actual propietari, que la comprà no ha molt, tracta de ferhi obra per defora y dedins, y ja ha demanat es permís a s'Ajuntament.

¡Pobres finestres colonelles! Cinc o sis sigles les havien respectades. Altres tantes generacions les havien mirades amb bon uy. ¿Qué será d'elles ara?...

S'Ajuntament s'en es ocupat, y alguns des qu'il componen han mostrada intenció d'impeditir un projecte que faria malbé un des nostros antics monuments ciutadans que val la pena d'essè ben conservat.

¿Qué's resoldrà? Sa petició de reforma presentada, es romasa per de pronte *demunt sa taula*.

Mentre tant, es propietari de *Ca'n Bonapart* ha presentada un'altra sollicitut, retirant sa primera y demandant permís per demolir y arrasà tota sa casa y alsarnhi una de nova, segons es pla que posa de manifest.

Així encara es pitjó.

¿Y vol dí que no hi haurá mèdi de salvació per una antigaya tan estimable com aquella?

A darrera hora resulta que si, que n'hi ha un de medi.

Llegim a *La Almudaina* que «por mediación de una tercera persona, se han hecho ofertas al Sr. Alcalde, por si el Ayuntamiento quiere adquirir la citada finca.»

Ah! ja. Aquest pas mos fa recordar lo que esclamen es personatges des drames y comedies d'enredo, a s'últim acte, com s'acosta es moment des desenjals: —*¡Ahora lo comprendo todo!*

Ara s'Ajuntament podrà pensà y resoldre per quin prèu li convé comprà *Ca'n Bonapart*.

Catedràtics nous. Per oposició ha quedat nombrat D. Juan Mir y Penya catedràtic de Física de s'Institut de Canaries.

Y D. Jaume Domenech lo metex, des de Pamplona.

S'enhorabona a un y altre.

Xic-xic. Com si encara no'n tenguéssem prou y massa de jocs antics, ara n'havien introduït un altre de nou, que li deyen *xic-xic*.

Es Governadó l'ha privat.

Es tamborés de la Sala. Los volen adesá y ferlos un vestit nou. Es que d'uen no es fet d'engany ni d'aquest any passat. L'estrenaren com vengué el Rey Alfonso XII a visità Mallorca.

Certament no los poren dí esquinsadós a n'es nostros tamborés municipals.

Y en dia qu'ells se vejen renovats de bèca, guardapits, casaca, pantalons, calses y sabates, ells sabrán corresponde, y entre tots s'armaran d'un spaumadó y una capsa de betum.

Llibrera nova y neta, honra de senyó.

Eclipse de lluna. Tots es qui no téguen són ni pò de sa serena, anit pòden aprofitar-s'ocasió de veuren un.

Comensarà devés les 10 y mitja. Arribarà a n'es punt més fort una estona passada mitja nit, y acabarà un poc abans de les dues.

S'eclipse aquest serà parcial no més; però arribarà a amagà o enfosquí un poc més de dos terços del rotlo de sa lluna.

Entre altres ventatges, té sa de què per observarlo sense que fassa mal a la vista, no es menesté emprà vidres fumats.

Molts anys. A tots es suscriptors y lectors de sa nostra GAZETA, lo metex què a n'es col·laboradors, amics y coneiguts, los desitjam unes bones festes de Pasco, amb salut y alegria.

Y que l'anys qui vé los ho poguem repetir.

Corporacions y Sociedats

Ajuntament de Palma.—Publica edicte de subasta per construir travessores empedregades entre es Mercat y es Born y en es carré de Sant Matgi, y ademés un *sifón* en es carré de ses Caputxines.—Tipus de subasta: 3.004²⁹ pessetes.—Dia 20 pròxim a mitxida, a dalt *la Sala* se remata.

Ferro-carril d'Alard.—Convoca a junta general per dia 13. Si no hi ha número bastant de concorrents, la celebrarà en segona convocatoria, dia 18 a les 4 des capvespre.

Banc d'Espanya.—Avisa que aviat ha de presentar a sa Delegació ses carpetes provisionals des Deute amortisble a 5 p², per canviarles amb sos titols definitius. Y heu fa sobre a n'es qui n'hi téguen en depòsit, perque manifesten lo que més los convenga. Fins dia 15 ténen temps.

Foment Agrícola.—Avisa que a D. Juan Massanet li ha desparegut un resguard de cinc accions d'aquella societat, espedit l'any 94, y demana que n'hi estenguen un de nou. Y si dins 15 dies ningú reclama en contra, se li expedirà es duplicat que solicita.

La Alfombrera.—Convoca a Junta general per dia 17; y si no, per dia 24, en segona convocatoria.

Gazeta Relligiosa

Sants y festes de la setmana entrant

Avuy dissapte de Pasco: S. Lleó'l Gran, papa. Diumenge, PASCO FLORIDA: Resurrecció de N. S. Jesucrist, y S. Víctor, màrtir.—*Indulgència plenaria y bendicció pontifical a la Sèu, en acabà l'ofici.*

Avuy es plé de lluna.

Dilluns: segona festa: S. Hermenegildo, fiy de rey: morí per la fe.—*Pancaritats.*

Dimarts: darrera festa: S. Tèm, confessor.

Dimecres: Sta. Basílica (*festa a Campos*) y Sant Juan Carboné.—Aplec en el *Coco*, a Lloseta.

Dijous: SS. Fructuós y Toribí, y Sta. Engracia.

Divendres: SS. Fortunat y Amicit y la Bta. Maria de Jesus, verge.

Dissapte de l'Angel: S. Eleuteri y S. Perfet.—*Combregà des malaltis y baldats, sa segona festa, a totes ses parroquies.*

Aquesta setmana es feels catòlics tardans encara hi son a temps d'anà a sorti de la Parroquia.

Coranthores

Dia 12, 13, y 14, a Sant Jaume: a n'el Sagrat Cor de Jesus.—Es sermó de dilluns 13 el farà el P. Auba.

Dia 15, 16 y 17, a Sant Caetano: a Sant Francesc de Paula.

Funcions de segon diumenge de mes

DEMÀ 12:

A Santa Eularia y a La Concepció: Comunió general per ses Fies de la Puríssima, y hora-baxa, exercici.—A Montission, a les 7 y mitja, comunió generat p'és confreres de la Bona Mort, y es capvespre s'exercici de costum.—A s'oratori de Sant Juan, a les 10, missa y exercici del Cor de Jesus.—A Sant Francesc y el Socors, capvespre, exercici del Cor de Maria.—A la Mercè, també sa part des capvespre, s'exercici de la Bona Mort.

Futes y Brots

d'Història mallorquina

1337.—Per aquest mes d'Abri, vengué a Mallorca un missatge del rey de Tunis, anomenat Mohamet Boabdil, per concoure ses paus y dursen es catius sarraïns que aquí hi havia. Estigué 4 mesos, y per ell se gastaren 180 lliures 1 sòu y 9 diners: entre altres partides, una de 77 lliures 7 sòus, pagades a n'En Bernat Pasqual, carnicer, per valor de 67 moltons, a raó de 21 sòus cada moltó.

1380.—*Abri 14.*—Orde del Rey En Pere IV de les Cerimonies, manant que tots els clergues qui posseïen bens en realenc, pagassen ses talles y contribucions, igual qu'els llitics.

1393.—*Abri 9.*—Privilegi real concedit p'el Rey En Joan I, *l'amador de gentilesa*, recomanant que s'ensenyan a Mallorca l'art y doctrina de mestre Ramon Llull.

1406.—*Abri 14.*—Carta real manant que fossen enviats a Barcelona, per obres que feyen en el palau major, mil *mitjans* de Santanyí, que costàren, amb altres partides, 37 llis. 7 s., nòlits pagats.

1621.—*Abri 11.*—Tal dia y tal any comensaren a la Sèu a fè sa processó de en bon diumenge de Pasco demà. Totà la clerecia anà a Sant Domingo y tornà a la Sèu, sortint p'és portal des Mirador y passant per devant el palau real. Duyen una figura del Bon Jesus resucitat, y al punt metex surta p'el portal major un'altra figura de la Mare de Deu, que com s'encontrà amb sa de son Fiy, tirà es mantell y s'agenoyà, y llavò totes dues plegades s'en entraren dins la Sèu y foren posades demunt dos altarets, mentres cantaren l'ofici.

Llibres mallorquins casi regalats. Mirau sa llista, y passaua vos per la vista: en aquesta plana.

De la Pagesia

Lloseta, 8. Dimecres qui vé, dia 15 del corrent, tendrem sa festa de la Mare de Deu del *Cocó*, que cad'any en tal dia s'acostuma celebrar a s'antic oratori.

Jo diria que si seguex aquest bon temps que per ara pinta y mos escau una bella diada, veurem acudí a tot aquell redol del *Cocó* sa gran gentada que hi sol vení, segons costum antiga.

Sabem que per més comoditat y bon anà de la gent que hi vulga vení, enguany també, com de costum, hey haurá *trens* especials, que serán a ses hores següents:

De Palma fins a Inca, a les 11 y mitja des matí; y d'Inca a Palma, a les 7 des capvespre.

Desde la 1 y mitja fins a les 5 y mitja des capvespre, sortirán *trens* cad'hora, d'Inca a Binisalem, aturantse en el *Cocó*, y lo metex de Binisalem a Inca. No més hey haurá billets y cotxes de segona.

Tots es suscriptors y lectors de sa GAZETA quedan convidats a venirhi.—C.

Pollensa, 9. Encara dura en aquesta vila la feredat y aborreronament que va causá a la bona gent honrada eu delicte d'eu qui mataren de mala mort, En Miquel Pasqual Campomar, en eu carrer d'eu Rosé vey.

Tothom desitjarà que fossen descuberts eus autors d'aquella malifeta, y que los aplicassen eu rigor de la llei.

Una pareya de civils ha capturades dues fadrines, molt joves totes dues, per suspites de que hi tinguéssent art o part.

No's parla d'altra cosa en tot eu poble.

Vorem la Justicia que hi dirá.—C.

Es carregadós de sa Porrassa. Per obstacles y privacions que sovint posen tantes de lleys y reglaments que mos ho afollen tot, desde dia primé del corrent quedava privat es podé

embarcà llenya y pedreny, en es carregadós de sa Porrassa, dins barques y llauts de cabotatge.

Molta gent romanía sense feyna, privada d'embarcà y de carregà; y es estat mesté acudi a Madrid, perque concedissen lleccencia.

La lleccencia es arribada, gracies a Deu y a ses passes que hi han fetes algunes personnes que ténen bò amb la Cort; y ara ja podran tornar carregà llenya y pedreny en es carregadós de sa Porrassa. Axò sí: pagant un dret igual o majó que lo que's guanya.

?Y per axò han hagut d'acudi a Madrid y fè tanta gestió! ?Y no valdrà més, y seria més curt y pla es camí, y tanta de gent no tendrà malde-caps ben escusadós, si a cada terra poguéssem empatxarse y comandá de ses séues cosecs?

No digueu que axò no fos lo més propi y natural.

Correu d'avuy

Arribat a les 6, de Barcelona.—Vapor *Bellver*.

Des periòdics que mos du, n'extractam ses següents notícies.

Dijous Sant a la Cort

Madrid, 9.—Amb una hermosa y clara diada s'han celebrades avuy ses funcions de dijous sant.

Gran gentada per places y carrés. Ses senyores lluixen sa *mantilla* de costum, amb clavells en es cap y en es pit.

Ses iglesies plenes de gent, que no hi podrien aficà una aguya.

A sa capella de *palacio* s'hi han celebrades ses funcions, amb assistència del Rey, tota la cort y l'alta noblesa.

El Rey ha rentat es pèus a dotze pobres, assistit del Bisbe de Sion, es duc de Sotomayor y es general Pacheco.

Llavò s'ha feta s'altra cerimònia de donarlos dinà. Presentaven es plats a n'el Rey, y ell los servia a n'es pobres, posant-los-ho demunt sa taula.

Dinats, los han regalat a cadascun un vestit nou complet; amb capell y sabates y tot, y ademés una panera plena de que menjà.

Es pobres com sortien de *palacio* les han venudes a ses paneres, amb lo que hi duyen dedins.

Llos n'han donades de 40 a 50 pessetes de cadascuna.

En Maura y ses Comunicacions

Madrid, 10.—S'aument qu'es ministre Sr. Maura introduex en es pressupost des seu ram de Governació, munta a prop de 3 milions y mitx de pessetes.

Casi tot aquest aument va destinat a millorà es servicis postals y telegràfics.

A ses línies telegràfiques s'hi han de renovà fils, aisladòs y estalons, perque ses interrupcions y rompedissa no sien tan freqüents.

A Corrèus, s'hi destinen grosses cantidats per augment de material y personal, perque's puguen estableix serveys més numerosos y més ràpits.

Se tem, però, que aqueixes millors y auments no puguen anà endavant, per ses dificultats qu'es ministre d'Hacienda possa a tot augment en es pressupost de Governació.

A una reunió qu'han tenguda es dos ministres, no hi ha haguda manera de ferlo

consentí a n'En Sampedro amb aquell augment de tres milions y mitx.

En Maura n'està molt contrariat.

Sa guerra a Moreria

Madrid, 10.—Moltes tropes de moros sublevats seguexen rondetjant p'és contorns de Melilla.

De ses murades los veuen, tresent ensà y enllà; sense que fins ara hajen mogut armes contra sa plassa espanyola.

Per tot lo redó de sa ciutadella de Fraga, romanen encara escampats p'en terra es moros morts en es combat de després-ahí. Ningú's cuida d'enterrars-los.

De Barcelona

Barcelona, 9.—Tenim per aquí, de passada, a D. Rafael Prieto y Caules, candidat republicà a diputat a Corts p'és districte de Menorca, a on diuen que té sa elecció assegurada.

Demà divenres parteix cap a Mahó.

Barcelona, 10.—Avuy s'embarquen en el *Bellver* cap a Mallorca sa companyia italiana "Farina" y un'altra de zarzuela.

—Ses funcions religioses d'ahí y d'avuy s'han celebrades amb sa solemnitat de costum. Per ara, no hi ha hagut cap denou.

La ciutat presenta aquell aspecte trist y mortal; botigues tancades y sense esmoviment de cotxos ni tramvies.

Inmensa gernació umpl ses esglésies y tress cases-santes.

Autoritats civils y militars fan també sa visita

FERRO-CARRILS DE MALLORCA

Servei de trens de passatgers

De Palma a Manacor y Felanitx: a les 7:40 des matí; a les 2 y a les 6:25 des capvespre.
De Palma a Sa Pobla: 7:40 dematí; 2:30 y 6:25 de capvespre.
De Manacor a Palma: 4 y 6:30 dematí, y 5:15 decapvespre.
De Manacor a Felanitx y Sa Pobla: 6:30 dematí y 5:15 decapvespre.
De Felanitx a Palma. Manacor y Sa Pobla: 6:40 dematí; 12:15 y 5:25 decapvespre.
De Sa Pobla a Palma, Manacor y Felanitx: 6:55 dematí; 1 y 5:25 decapvespre.

CORREUS AL INTERIOR

Surten cada dia en diligència, per casi totes les viles aon no hi passa es tren, devés les 2 des capvespre. Arriben a ciutat entre 7 y 8 des matí.

VAPORS-CORRÉUS

Partexen de Palma

A Barcelona: dimars, dijous y divendres: a les 6 decapvespre (directes) y diumenges a les 5 id. (via d'Alcudia).
A Valencia: dimecres a les 9 dematí.
A Alicant: dissabte a les 6 decapvespre.
A Eivissa: dilluns a les 10 dematí, dimecres a les 9 id. y dissabte a les 6 decapvespre.
A Mahó: dimars a les 6 decapvespre (directe) y dimecres a les 2 id. (via d'Alcudia).

Arriben a Palma

De Barcelona: dilluns, dimecres y dissabte, a les 7 dematí (directe) y dijous a les 9 id. (via d'Alcudia)
De Valencia: diernes a les 10 dematí.
D'Alicant: dimars a les 6 dematí.
D'Eivissa: dimars a les 6 dematí; dijous a les 2 decapvespre y divendres a les 9 dematí.
De Mahó: dilluns a les 9 dematí (via d'Alcudia) y dimars a les 6 dematí (directe).

TRAMVÍA DE PALMA A PORTO-PÍ

De sa Plaça den Coll y de la Glorieta, desde les 5 y mitja des matí fins a les 9 des vespre, surt un cotxo cada 15 minuts.

De Porto-Pí a Ciutat, de les 5 des matí fins a les 8:50 des vespre parten dos cotxos cada 15 minuts.

Tot es trajecte: 25 cént. Al Terreno, 15 id. A Sta. Catalina, 10 id. Entre estacions, 10 id.

SERVICI TELEGRÁFICO PROVINCIAL

Estació oberta a totes hores: sa de Palma no més.

Estacions obertes de dia: Mahó, Ciutadella, Eivissa y Sóller.

De servici limitat (9 a 12 matí y 2 a 7 capvespre): Alcudia, Artá, Felanitx, Inca, Manacor, Andraitx, Sóller y sa d'Alaró (Menorca).

Semàforo: Bajolí (Menorca).

Plomes estilogràfiques

Es tan patent s'utilitat d'aquestes plomes, que no hi ha per què alabarles.

A s'imprenta de sa GAZETA DE MALLORCA—Cadena de Cort, n.º 11—n'hi ha, tantes ne vulguen, des sistemes més pràctics y acreditats.

IGRAN OCASIÓ!

COM POQUES S'EN PUGUEN PRESENTAR
per qui vulga reunir
una abundosa biblioteca

5.000 VOLUMS

d'obres antigues y modernes estan per vendre, a preus baratíssims, per liquidació des negoci.

22-Costa den Brossa-22
També's traspassaria tot s'establiment sencer, amb ventatjoses condicions.

OCASIÓ EXCEPCIONAL

PER QUI CERCA LLIBRES VENTURERS

22-COSTA DEN BROSSA-22

GRAN TALLER D'ESCULTURA RELIGIOSA

den JUSEP QUIXAL
Villarroel, 56.—BARCELONA.

Especialitat en imatges de fusta per esglésies. En aquests acreditats taller se trabaya indistintament es bronze, es marbre, sa pedra y sa fusta, construïts estatuaria monumental, tot de bon gust artístic y en condicions molt ventatjoses.

S'envien notes de preus, *presupuestos* y dibuxos gratis.—Ventes en gros y a la menuda.

LA CASA SOLICITA REPRESENTANTS

Atlots aprenents

N'hem menjat nesté dos, a s'imprenta d'aquest setmanari, que són ben desxonjits.

Vinblanc claret. Classe fina, selecta, a mitja peseta es litro.—Uniò, 53, (entre es Mercat y es Born)

LA VINYA

Pisos per llogar

Una mala fi n'hi ha, per dins Ciutat y que aviat no hi estarien, sino llogats y plens, y bona renda colarien si es propietaris aprofitassen un medi ben senzill y de poc cost: anunciarlos, un pic fins en dos, a sa GAZETA DE MALLORCA.

Calsats de moda

Esmerada confecció

SABATERIA

RATIER

Carrer de sa Cadena de Cort, 7 y 9.

Venta de tabacs y efectes timbrats

Primera

D'objectes per obsequiá es nins y nines qui hajen de fer sa primera Comunió, n'hi ha un gran surtit a sa tenda den Mir, Cadena de Cort, núm. 11.

COMUNIÓ

Perriqueria

SALÓ den LLUC ARBONA: a s'antiga plassa de ses Copinyes (ara de

Antoni Maura.) Higiènic y econòmic servei d'afeità, fe la barba y tayá cabeyas, amb maquineta o tisora.—Perriques y postissos de tota casta, a gust y comodo de cada qual.

També hi trobareu pica de banys d'aigo dolsa, freda, teba o calenta, si en està ja afeytats o tosos, vos voleu fé una rabetjada per tot el cos, que vos dexarà nets com una plata. Cada bany, una peseta, amb llençol pelut, per exugá.—Benhaja sa netedat, per está una persona bona y sana!

SALÓ DEN LLUC

COPINYES (Antoni Maura) n.º 14.

ARTICLES D'ESCRITORI Y DIBUX

De tota classe y prèu y calidat: tants ne volgueu y n'hajeu menesté: los trobareu aquí, a ca'n Jusep Mir.—Cadena de Cort, 11.—Imprenta y Administració de sa GAZETA DE MALLORCA.

¡FORA CUCS!

Té molt d'èxit, ja fa anys, y està aprovat p'es doctòrs s'AXAROP LLULL, des millors per matà es cucs d'ets infants.

LLOCOS DE VENTA:

Potecaria de J. Valenzuela y

Centro Farmacèutic

CERVECERIA GAMBRINUS.-

Café, licors y demés articles de classe superior y servici esmerat.

CASA GRANDÍA

Hospedatge per Revds. Sacerdots y demés personnes catòliques.—Berenar, dinar y sopar: 3 pessetes diaries. S'hi admeten hostes permanents.—Carrer de Banys Nous, 12, segon pis, 2.ª porta.—BARCELONA.

SENYÓS Y SEÑORES

CAP altre remey trobareu més segú per matà es cucs, ni tan bo de p'rende y que sia tan llépol per infants, com es XAROP VERMÍFUGO que prepara En SUREDA Y LLITERAS.

PER curà de rèl sa tossina, per tení sempre fresca sa boca, agradable s'alè, y porque es fumadós no sien perjudicats p'es tabac, no trobareu res com emprà cada dia ses PASTILLES SUREDA.

ENSE sentí sa més petita molestia, fa desaparexe es calls y uys de poll, deixant es pèus qu'es un xalá es caminarhi, es CALICIDA SUREDA.

ES per demés dirvos, porque ja us sab tota Mallorca, que ses millós medecines, es més senzills y més complicats aparatos, es bragués més perfeccionats y es fins instruments de Cirugía més moderns y perfets, se troben a sa

Potecaria den SUREDA Y LLITERAS

Costa den BROSSA, n.º 9

PALMA DE MALLORCA

Gazeta de Mallorca

Per ara y fins a altra orde, surtirà a llum cada dissabte.

Publica escrits literaris y de costums mallorquines, qualche glosa entremixta, notícies arreu de Ciutat y de fora, y un sensfi de coes més, que per tothom puguen essè de lectura agradable y profitosa.

Redacció y Administració: tot va plegat. A s'Imprenta y Papereria den JUSEP MIR (su' ran de Cort) aon s'hi admeten suscripcions y anuncis.

Redactors: Com sempre: pocs y ben avenguts.

Colaboradors: Tots es qui vulguen essè, mèntris servén es llum dret y procuren no vessà s'oli. Admetrem y publicarem escrits enviats, que mos agradin y venguen amb firma co-neguda; y la reservarem, si u preferex s'autor. No's tornen es manuscrits rebuts.

Comunicats: Per estamparlos, han de venir escrits en mallorquí, tal com se parla avuy en dia, y ben firmats amb nom y llinatje coneguts nostros, o bé que s'autor personalment se don a rebre.

Corresponsals pagesos: Ja'n tenim uns quants de concertats; però en voldriem més, un a cada vila, ben informat y actiu y que donás bon conte. Qui u vulga essè, qu'escriga o que s'arramb, y mos vorem ses caretess.

Anuncis: Tants ne volguem, de grossos y petits, lo metex ms y entrefilets, d'aquells que fan acudi auctells a sa beguda.

Industrials y venedors, si no anunciau, js'ansia per voltros! Avireu magres y quedareu amb so gènero mort; mentres es qui anuncien vos passarán cama, rics y grassos. Aqueixa es sa llei de tot comers, avuy en dia.

Suscripció: La vos oferim amb grans ventatges. A tots quants se suscriguen dins aquest mes d'Abril, los posarem un anunci de franc y los farem rebaxa per altres més qu'en vulguen.—També casi regalats, vos oferim bons Llibres mallorquins, de sana y sabrosa lectura: (reparau bé s'anunci.)—Altres regresos vendrán derrera aquests, que vos farán esclamà:—Benhaja s'hora que m'hi vaig suscriure a sa GAZETA!

Revenedors: Per cridà y vendre a lloure sa GAZETA per places y carrés, s'en es mesté un esbart; y s'hi podrán ben guanyá es jornalet aquellis qui tenguen bona veu, cama de foc y poca vèssa. Es primés qui acudesquen serán es més afavorits, y es qui s'en durán sa tayada més grassa.—Cada dissabte abans de mitx dia, a s'IMPRENTA DEN MIR, Cadena de Cort, 11.

ir. - Cadena de Cort, 11.